

Utdrag ur

TINGSTÄDE KYRKA GOTLAND VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN 2008

Ansvariga för vård- och underhållsplanen

Inför upprättandet av denna vård- och underhållsplan för Tingstäde kyrka har kyrkan och kyrkogården besiktigats av undertecknad.

Ansvariga för vård- och underhållsplanens olika delar anges här nedan.

(Namn inom parentes anger dock att i planen endast använts där angivet besiktningssprotokoll eller åtgärdsprogram, upprättat av resp. namngiven konsult.)

Kyrkobyggnad	Arkitekt Jan Utas
Elinstallationer och åskskydd	(Elingenjör Peter Ström)
Kyrkogårdsmur	Arkitekt Jan Utas
Kyrkogård	Arkitekt Jan Utas
Växtlighet på kyrkogården	Antikvarie Eva Selin
Kalkmålningar	Ej utsedd
Stenarbeten	Ej utsedd
Inventarier av trä	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av metall	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av sten	Antikvarie Rebecka Svensson
Textilier	(Textilkonsultfirma Lotine)
Kyrkklocka/-or	(Ing. Ingvar Rohr)
Övriga inventarier	Antikvarie Rebecka Svensson

Källförteckning

Otryckta källor

Handlingar i Riksantikvarieämbetets arkiv, ATA, Stockholm

Handlingar i Gotlands fornsals arkiv, Visby

Inventering av inventarierna i Tingstäde kyrka 1998-2000, utförd av Birgitta Lerberg m.fl.

Inventering av Tingstäde kyrkogård, utförd 1996 av antikvarie Roger Öhrman, Gotlands fornsal.

Tryckta källor

Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, 1990.

Lagerlöf, E., Svahnström, G., Gotlands kyrkor, 1991.

Nilssøn Strelow, H., Cronica Guthilandorum, 1633.

Rohr, I., Gotlands kyrkklockor och ringnings seder, 1985.

Svahnström, G., Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.

Sveriges Kyrkor, Gotland bd I:2, 1925.

Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.

Utas, Jan Andréasson-, Om gotländska valv, examensarbete i Arkitekturens teori och historia, Chalmers tekniska högskola, 1971.

Händelselista

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1169	Årtal enl. Spegel och Peringskiöld.	SvK
s. 1100-tal	Dopfont av anonymmästaren Majestatis.	GK, SvK
1100-tal	En absidkyrka av sten uppfördes, SvK anger att den uppfördes på sent 1100-tal. Den nuvarande sakristiportalen utgjorde trol. korets sydportal.	GK, SvK
o. 1230	Höjdes långhuset och välvdes tvåskeppigt.	SvK
o. 1240	Träskulptur i form av kvinnligt helgon, nu i Fornsalen.	SvK
o. 1250	Revs absidkoret och det nya koret med sakristia uppfördes, troligen uppfördes även nedre delen av tornet vid detta tillfälle.	GK, SvK
	Muralmålningar i koret, GKM anger o. 1240.	GK, GKM
1200-tal	Hissbom i form av drake SvK anger o 1250.	GK, SvK
	Fattigstock nu i Gotlands fornsal.	SvK
t. 1300-tal	Helgonbilderna i ringkammaren målades.	GKM, GK
1344	Gravhäll lagd över kyrkoherden Botulv (inskr.).	GK, SvK
1300-tal	Tornets övre delar byggdes, SvK anger tidigt 1300-tal. Det var även nu som prästgården och den trappstegs formade portalen uppfördes.	GK, SvK
	Triumfkrucifix med dess piedestal.	GK, SvK
s. 1400-tal	Träskulptur föreställande Maria nu i Gotlands fornsal.	SvK
1576	Kyrkklockan göts (inskr.).	GKR, SvK
1688	Brädtak lades på tornhuven och galleritaken, trol. nygjordes spiran.	SvK
	Lades nytt golv i sakristian och kyrkan, trol. partiell omläggning.	SvK
1696	Belades koret med tegel.	SvK
	Sakristian renoverades.	SvK
1600-tal	Merparten av bänkinredningen.	GK, SvK
1698-1705	Genomgripande renovering (inskrift på ringkammarens vägg).	SvK
	Altarskranket.	SvK
t. 1700-tal	Fattigstock utanför kyrkogården i SÖ (numera i Gotlands fornsal).	SvK
1700	Skänktes altaruppsatsen av Peter Dahlberg.	SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
	Nytt golv i nedre kyrkan.	SvK
	Predikstolen tillverkades.	SvK
	Fyra nya bänkar.	SvK
1701	På hösten målades altaruppsatsen. Även predikstolen, altarskranket och väggarna målades detta år. Altarskranket målades av Rasmus Bartsch.	SvK GKS
1703	Draperimålningar.	GK, SvK
	Fick långhuset ett nytt bördningstak, följande år tjärades taket och slutligen täcktes det med ”tångetaak ute på byrningen”.	SvK
1705	Nytestamentlig kalkmålning i ringkammaren.	GK, GKM
1706	Korets portal (bruddörren) fick ny dörr.	SvK
	Sju nya bänkar.	SvK
1708	Öppningen vid predikstolen togs upp.	SvK
1724(?)	N sakristifönstret togs upp.	SvK
o. 1730	Nummertavla.	SvK
1735	Långhusets N portal fick ny dörr.	SvK
1744	Tornets portal fick ny dörr.	SvK
o. 1750	Prästgården revs.	GF
1755	Korbänk.	SvK
1762	N kyrkogårdsportalen uppfördes, delvis av material från den gamla prästgården.	GF
1780	Läktaren byggdes (inskr.).	SvK
	Johan Weller målade altaruppsatsen och läktarbröstning, trol. målade han även altarskranket.	GKS, SvK
	Kyrkan vitlimmades.	SvK
	Avbalkning mellan långhus och ringkammare.	SvK
t. 1800-tal	Ljuskrone för fem ljus.	SvK
1804-05	Nummertavlan reoverades.	SvK
1825	Anslagstavla.	SvK
1872	Tornhuv.	SvK
	Nya galleriavtäckningar.	SvK
1872	Inläggning av ankarjärn i tornmurarna.	GF
1882	Orgel, byggd av Salomon Molander & Co, Göteborg.	ISO, SvK
s. 1800-tal	Ankarjärn genom tornmurarna.	SvK
1800-tal	Var ringkammaren inredd med sädesbingar till sockenmagasin.	SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
t. 1900-tal	Ljuskrona skänktes av konsul Stahre på Furubiers.	SvK
Trol. t. 1900-tal	Hade tornhuven fyra små tittgluggar, möjliga att stänga med plåtluckor. Var avsedda för spaningsverksamhet.	GF
1925	Sakristan täcktes av plåttak och långhuset av bräder.	SvK
1927-28	Kyrkan restaurerades för att i möjligaste mån återställa interiören. Grundförslaget utarbetades av Knut Pettersson och omarbetades av Knut Nordensköld;	GF
	– Läktaren monterades ned.	GF
	– Golvet långhus och ringkammaren sänktes.	GF
	– Tornets första våning sammanslogs med kyrkorummet (tidigare spannmålsmagasin och vedbod).	GF
	– Dopfunten flyttades till sin ursprungliga plats med en rekonstruerad hissbom.	GF
	– Muralmålningarna togs fram och konserverades av C. W. Pettersson.	GKM
	– Kyrkbänkarnas målning togs fram och rekonstruerades liksom altaret och predikstolen.	GF
	– Felande kolonner och masverk ersattes.	GF
	– Tegeltak på långhuset, tidigare falar.	GF
	– Utvändig puts togs ned och kyrkan putsades om.	GF
	– Värmeledning.	GF
1929	Orgel, byggd av Åkerman & Lund, Stockholm.	ISO
1945	Kyrkogården utvidgades.	GF
1946	Elektrisk installation i kyrkan.	GF
1967	Byttes pannan.	GF
1969	Genomgick kyrkan en mindre restaurering invändigt under ledning av konservator Erik Olsson då muralmålningarna rengjordes och väggar och välv omkalkades.	GK
1973	Kyrkan fick en ny orgel, byggd av Anders Perssons Orgelbyggeri, Viken.	ISO
1981-83	Omfattande yttre restaurering vars främsta syfte var att stabilisera murverket och renovera tornhuven.	GK, GF
	– Tornspirans konstruktion renoverades, ny panel lades på. Virket i tornhuven förnyades. Taken lades om.	
	– Nytt vattendäck.	
	– Tornet förstärktes.	
	– Fasaderna tvättades, tornet foglagades, sakristian	

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
	putslagades och kalkavfärgades.	
	– Åskledare.	
	– Delvis nya solbänkar.	
	– Fönster och dörrar sågs över, S långhusportalen fick ett nytt lås.	
	– Översyn av kyrkogårdsmuren, ny grind.	
	– Vid schaktning för åskledare fann man vid S kyrkogårdsmuren påträffades rester av en stiglucka riven i slutet av 1800-talet.	
1994	Kyrkan genomgick en inre restaurering. Projekteringen utfördes av Robert Garelick, Raä. Arbetena omfattade bl.a. rengöring och konservering av muralmålningar och övriga väggytor i ringkammaren, nytt värmesystem, sänkning av korgolvet, ny placering av triumfkrucifixet.	GF
	Kyrkogrunden grävdes delvis ut och man fann en mur av kalksten innanför kyrkans N mur. I kyrkans torn påträffades ett äldre kalkbruksgolv.	GF
1995	Ny orgel byggd av Nye Orgelbyggeri.	GF
1999	Fyra gravhällar konserverades.	GF
2001	Kyrkans fasader puts- och foglagades och synligt virke tjärades. Fönstersnickerierna målades renoverades utvändigt. Sakristian kalkavfärgades.	GF
2003	En mobiltelefonstation monterades i tornet.	GF
	Minneslunden anlades.	GF
2005	Stigluckan och prästgårdsportalen restaurerades.	GF
	Ljusredskap och andra metallföremål restaurerades.	GF

Förkortningar:

ATA	Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm.
GF	Gotlands fornsals arkiv.
GK	Lagerlöf, E., Svahnström, G., Gotlands kyrkor, 1991.
GKM	Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.
GKR	Rohr, I., Gotlands Kyrkklockor och Ringningsseder, 1985.
GKS	Svahnström, G., Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.
ISO	Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989: II, Linköping och Visby stift, 1990.
Inskr.	inskrift i kyrkan
o.	omkring
s.	sent
SHM	Statens Historiska Museum
Strelow	Nilssøn Strelow, H., Cronica Guthilandorum, 1633.
SvK	Sveriges Kyrkor, Gotland bd I:2, 1925.
t.	tidigt